

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΖ' (ΕΣΑΜΗΝΟ Β')

Σάββατο 'Αθήνα, 24 'Οκτωβρίου 1920

ΑΡΙΘ. 707

ΠΕΡΙΕΚΟΜΕΝΑ:

Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗ: Ποιητής—'Αφιερωμένο
ΠΑΡΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Κάστρο,
ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ: Κριτικές σελίδες: Τὰ ἔρ-
γα τοῦ Μητσάκη.
ΑΛΒΕ. ΠΑΡΔΗΣ: Κοιτάζω.
ΑΓΗΣ ΛΕΒΗΝΤΗΣ: Γάμος.
ΜΙΧ. ΘΕΡΒΗΝΤΗΣ—**Κ. ΚΑΡΘΗΙΟΣ**: Δὸν Κιχότης
(συνέχεια).

Ο ΝΟΥΜΑΣ: Φαινόμενα καὶ πράγματα.
ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ: Τὰ κρασιά τοῦ Κύρ Σφατῆ.
Κ. ΦΡΙΑΛΙΓΓΟΣ: Πόλη—Σμόρνη—Κρήτη.
Α. ΣΤΕΙΡΗΝΕΤΣ: Οἱ ἐπιγραφές τῆς 'Εβραϊκῆς Κα-
τακόμβης στὸ Μοντεβέρνι τῆς Ρώμης.
ΑΠΟ ΒΛΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΛΟΜΑΔΑ: Νεοελληνικὴ φι-
λολογία. —Θεατρικά. —Χωρὶς γραμματόσημο.

ΑΠΟ ΤΑ ΒΡΑΒΕΥΜΕΝΑ ΣΤΟΝ ΤΕΛΕΥΤΙΟ "ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΟ,"

ΠΟΙΗΤΕΣ

Πῶς σβύνετε, πικροὶ ξηνητεμένοι!
Ἀνθάκια μου χλωμά, πού σᾶς ἐπῆραν
σὲ κήπους μακρυνούς νὰ σᾶς φυτέψουν....
Βιολέττες κι ἀνεμῶνες, ξεχασμένες
στὰ ξένα πού πεθαίνετε καρτέρια,
κρατώντας ἀργυρὴ δροσοσταλίδα,
βαθιά σας τὴν ἐλπίδα τῆς πατρίδας....
Χτυποῦνται, πληγωμένες πεταλοῦδες,
στὸ χῶμα σας οἱ θύμησης κ' οἱ πόθοι.
Τὸ φῶς πού κατεβαίνει τῆς ἡμέρας,
κι ἀπλώνεται γλυκάτατο καὶ παίζει
μ' ὄλα τριγύρω τ' ἄλλα λουλουδάκια,
περνάει ἀπὸ κοντά σας καὶ δὲ βλέπει
τὸν πόνο σας ὥραιο, γιὰ νὰ χαϊδέψει
τὰ πορφυρὰ θρηνητικὰ μαλλιά σας.
Εἰδυλιακῆς οἱ νύχτες σᾶς σκεπάζουν
κ' ἡ καλοσύνη ἂν χύνεται τῶν ἄστρον,
ταπεινοί, καθὼς εἰστε, δὲ σᾶς φτάνει.
'Ολοῦθε πνέει, σὰ λίβας, τῶν ἀνθρώπων
ἢ τὴν μοχθηρία καὶ σᾶς μαραίνει,
ἀνθάκια μου χλωμά, πού σᾶς ἐπῆραν
σὲ κήπους μακρυνούς νὰ σᾶς φυτέψουν.

ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΟ

Στὸν ποιητὴ Χαρίλαο Σακελλαριάδη
πού, φοιτητῆς, γλεντοῦσαμε μασέ.

Φοβάμαι πῶς ἐτέλειωσε, Χαρίλαε,
γιὰ μένανε ἡ ζωὴ μας τῆς 'Αθήνας,
πού ὅμοια γλυκά καὶ μὲ τὸ γλέντι ἐκύλαε
καὶ μὲ τὴν πίκρα κάποτε τῆς πείνας.

Δὲ θάρρω πιά στὸν τόπο πού πατρίδα μου
τὸν ἔδωκε τὸ γιόρτζισμα τῆς νιότης,
πρὸ παραστικῆς, μὲ τὴν ἐλπίδα μου,
μὲ τὸνερο πού ἐσβύστη, ταξιδιώτης.

Προσκνητῆς θὰ πιάω, κατὰ τὸ σπίτι σου,
καὶ θὰ μοῦ ποῖν δὲν ξέρουνε τί ἐγίνης.
Μ' ἄλλον μαζί θὰ ἰδῶ τὴν 'Αφροδίτη σου
κι ἄλλοι τὸ σπίτι θάχουν τῆς Εἰρήνης.

Θὰ πιάω πρὸς τὴν ταβέρνα, τὸ σαμῳτικὸ
πού ἐπίναμε γιὰ νὰ ξαναζητήσω.
Θὰ λείπεις, τὸ κρασί τους θάναι ἀλλιώτικο,
ὅμως ἐγὼ θὰ πῶ καὶ θὰ μεθήσω.

Θ' ἀνέβω τραγουδώντας καὶ τρεκλίζοντας
στὸ Ζάππειο πού ἐτραβούσαμεν ἀντάμα.
Τριγύρω θάναι ὥραια, πλατὺς ὁ ὀρίζοντας,
καὶ θάναι τὸ τραγοῦδι μου σὴν κλάμα.

Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΝΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΚΑΣΤΡΟ

Μὲ ἔξβρασε καὶ μένα τὸ κύμα σὲ κάποιον νησί, πού
ἀνθῶνε οἱ λεμονιές τὴν ἀνοιξη καὶ τὸ πέλαγο εὐο-
διάζει, ὡς λένε. Τὸ κάστρο, στὸ ἔμπα τοῦ λιμανιοῦ,
μοῦ τράβηξε τὴν προσοχὴ μου ἀμέσως, καὶ μόλις
πάτησα τὸ νησί τὸ εὐλογημένο, θέλησα νὰ δῶ τὸ κά-
στρο ἀπὸ κοντά, νὰν τὸ ψηλαφήσω μὲ τὰ χέρια μου,
νὰν τὸ νοιώσω μὲ τὴν ἴδια τὴν ψυχὴ μου. Βενετσιάν-
ικο ρημάδι, μοῦπε κάποιος γέροντας, πού διάβαζε
τὰ παλιά τὰ βιβλία.

Τὴ νύχτα μὲ τὸ φεγγάρι πέρασα τὴ θολωτὴ καμά-
ρα του, πού λὲς καὶ περιμένε νὰ διαβεῖ κάτωθι τῆς
γκόντολα βενετσιάνικη. Σκεθρωμένο τὸ κάστρο μπρο-
στά μου, γερασμένο ἀπ' τὰ χρόνια κορμί, ἀλλοῦ σκα-
μένο ἀπ' τὸ κύμα, κι ἀλλοῦ ρελασμένο ἀπ' τὸν Και-
ρό, ἀγνάντευε πέρα τὸ πέλαγο καὶ τὸ στρωτὸ γαλά-
ζιο κύμα δεχότανε, τραγοῦδι ἀπέκοσμο καὶ θρόλο πὲς
μακρυνμένο.

Χρόνια παλιά!

Φλάμπουρα γύρα καὶ πολεμιστρες καὶ μιὰ γεννιά
πολεμῶν νάγρυπνάει. Σίδερο κι ἀτσάλι στὰ θέ-
μελά του, κι αὐτὸ γιγαντένιο κι ἀκατόλυτο, σωστὸ
πετροθεριό, φοβέρα στὸν κουρσάρο τὸν ἀελάτη. Πέ-
ρα, στ' ἀνοιχτά, πνιὰ φλογισμένα στὸν ἥλιο, καὶ μέ-
σα στὴ σιδερόφραχτη πολιτεία στήθεα φουσκωμέν'
ἀπ' τὸν Ἔρωτα, κι ἀνεμῶσκαλες τὸ δεῖλι στὰ παρε-
θύρια. Βενετσιάνικα λιοντάρια σκαλισμένα στὴν ψυ-
χὴ μέσα καὶ στὸ λιθάρι ἐπάνω. Κι ὅπου γάλασμα, καὶ
ρέπιο, καὶ ρημάδι, πόσα δράματα καὶ ὄνειρα πόσα!
Μούσικια καὶ πολυτόχια στὶς θαλασσινὲς τὶς κουφά-
λες τῶν βράχων, κι ἀγριοπεριστερα καὶ πουλάδες νὰ
σκίζουνε τὸ γαλάζιον αἰθέρα, ὅμοια σπαθιά δίκουτα,

στην καρένα του φτεροκάραβου, στη ματιά της Ξανθιάς π' ἀγγαντεύει....

Μά, τώρα! —

Τώρα, λιανολίθαρα σκόρπια δώ και κεί, κάτι σικές ἀσάλευτες στο κύμα επάνω, κ' ένα φεγγάρι ν' ἀριμενίζει στα γκριζόβαλα σύννεφα, — λαμπάδα τρεμάμενη στο ξόδι των Ὠρών που γυρνᾶνε....

Πόσον καιρό με κράτησε τὸ πέτρινο τ' ἀκρογιάλι κοντά του, καλά - καλά δὲ θυμᾶμαι. Μὰ τὸ Κάστρο πάντα, κάθε βραδιά, με δεχότανε πλάι του, προσκυνητὴ σὲ θαμπὸ ἕνα δράμα, ξυλάριμενο καρδί, πὺν τόφερνε ὁ Καιρὸς ἀδελὰ του ν' ἀράξει.

Καὶ πότε τραγοῦδια καὶ μαντολίνα καὶ κηδάρες μούφερνε τᾶγέρι, καὶ πότε τὸ κύμα τ' ἀνίλαφρο μούστελνε ὡς τ' ἀχεῖλι πὺν κρεμῶμουνε δικές του μουσικὲς μελωδίες.

Καὶ μιὰ νύχτα ἀγριεμένη, — πὺν δὲν εἶχε πιάσει τὸ μεσημέρι βαπόρι ἀπ' τὸν Καιρὸ, — ἐγώ, τὸ ξυλάριμενο πὲς τὸ καρδί, βρέθηκα ξανά στο Κάστρο ν' ἀντικρύσω τὴ μάνητα τοῦ πελάγου :

Θολοῦρα πέρα καὶ καταχνιά, καὶ τ' ἀστέρια, μάτια βουρκαμένα, θαμπὰ νὰ φωτᾶνε. Τὸ κύμα γιγαντέιο, μανιασμένο, θεριό, νὰ μουγκρίζει, νὰ σκοῦζει, νὰ ρυάξεται, κ' οἱ ἀφροὶ — ποιὲς ἐλπίδες! — ν' ἀστρογαλλιᾶζουνε πότε. Καὶ μέσα στὴ χειμωνιάλη καὶ στὴν ὀργή, τὸ Κάστρο πάλι, πότε νὰ τρίζει καὶ νὰ βογγᾶ καὶ νὰ μοίρεται, καὶ πότε νὰ ὀρθώνει τὸ πέτρινο κουφάρι του σὲ στερνὴ μιὰν ἀμάχη.

Καὶ τὸ κύμα νὰ σκάβει τὰ ρεποθέμελά του, νὰ γλύφει τὸ λιθάρι, κ' οἱ χάρμπες νὰ τρίζουνε, κ' ἡ κομάρια νὰ λιγᾶει κάθε τόσο.

Κάτι νὰ μοῦ σφίγγει τὴν ψυχὴ μου αἰστάνθηκα. Κι ὡς εἰμουνε στὴν κορυφὴ του επάνω καὶ γύρα μου θολοῦρα καὶ νέφια καὶ καταχνιά, κ' ἀγνάντια μου τὸ βλέμμα τοῦ Φάρου μόλις νὰ θαμποφέγγει, θάρρεψα τὰ λιθάρια νὰ παίρνουνε ἀνθρώπου ψυχῆ, καὶ κ' ἄ τ' ἄ νὰ ζητάει βοήθεια.

Θάρρεψα πὺν εἶχε ψυχὴ τ' ἄμοιρο καὶ κάτι ζητούσε, κάτι σὰ νᾶθελε. Ξεχασμένο ρημαδί σὲ μιὰν ἐποχὴ πὺν λίγοι τὸ νοιώθανε. Πὺν σὲ πονοῦσα! — Καὶ πέρα τὸ πέλαιο ἀφρισμένο, τὸ κύμα βουνό, ἀφροὶ, σύννεφα, κ' ἀνέμοι χίλιοι κ' ἀπὸ χίλια σκακιά.

Καὶ τὸ κάστρο, — ἄλι του! — σακατεμένο, ρημαγμένο, σκεβρό, ν' ἀγωνίζεται ὄρες στοῦ βορριά τὴ μανία, καὶ στο κύμα νὰ δέρνεται ὡς ψυχὴ προτοῦ σβύσει. Καὶ πότε νὰ τρίζει καὶ νὰ βογγᾶ καὶ νὰ μοίρεται, καὶ πότε νὰ ὀρθώνει τὸ πέτρινο κουφάρι του σὲ στερνὴ μιὰν ἀμάχη.

Ἔσκυφα καὶ χάρδεψα τὸ κάθε λιθάρι του με συμπόνια. Καὶ μιὰν εὐκὴ ἀνέθηκε στὰ χεῖλια μου γιὰ κείνο :

— Νὰν τὸ πάρει τὸ κύμα κ' ὡσὰ θρύλος πιά ν' ἀπομείνει στο βυθὸ τοῦ πελάγου.

ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗΣ: *Φιλολογικὰ ἔργα τόμος Δ'*
«Ἀθηναϊκαὶ σελίδες»

Ἡ τραγικὴ μοῖρα πὺν πολλὲς φορὲς ὡς τώρα χτύπησε με τὸ χέρι τῆς τῆ φωτῆς μας λογοτεχνία στο πρόσωπο λειτουργῶν τῆς τιμῶν, αὐτὴ πὺν κατὰ τρόπο περιεργό, σὰ στρίγγλα, παραμονεύει γιὰ νὰ πνίξει τὰ καλλίτερα τῆς παιδείας, δὲ θέλησε νὰ μᾶς ἀφήσει νὰπολάουμνε καὶ τὸ ἔργο τοῦ Μητσάκη ἀκέραιο. Ὅταν ἀναγκάζεται κανεὶς νὰ σταματήσει ἀπότομα τὸ δημιουργικὸ τοῦ ἔργου σὲ ἡλικία 28 μόνο χρονῶν, κάθε κρίση γιὰ τὸ ἔργο αὐτὸ γίνεται ἀναγκαστικὰ ἐπιφιλολογικὴ. Τί μᾶς ἔδωκε τὸ ἐκλεχτὸ ταλέντο τοῦ Μητσάκη στο ὀλιγοχρόνιο διάστημα τῆς δημιουργικῆς του δράσης, θὰ τὸ ἰδοῦμε συγκεντρωμένο σὲ λίγο, χωρὴν στὴ φωτεινὴ ἔμπνευσή τῆς καλῆς ἐκδοτικῆς ἐταιρίας «Γίκος». Τί μπορούσε ὅμως νὰ μᾶς δώσει μιὰ μέρα τὸ ταλέντο αὐτὸ ὠρμασμένο πιά, μεστῶμένο, αὐτὸ μόνο με ἀναλογικὸς στοχασμοὺς μπορούμε νὰ τὸ φανταστοῦμε. Γιὰ ἕνα πρῶμα μόνο μπορούμε νὰ εἰμαστε δέβαιοι. Ὁ Μητσ. εἶτανε ἕνα ξεχωριστό, δυνατὸ ταλέντο. Ὁ πρῶτος τόμος με τὸν τίτλο «Ἀθηναϊκαὶ Σελίδες», πὺν ἔχω μπροστά μου, τὸ ἐπιβεβαιώνει ἀδίσταχτα. Θὰ ρθῶνε ὕστερις κ' οἱ ἀκόλουθοι τόμοι νὰ τὸ προσεπικυρώσουν. Ὑπολείπεται νὰ ἰδοῦμε πὺν πρέπει νὰ καταταχθεῖ τὸ ἔργο τοῦ Μητσάκη. Μὰ γιὰ νὰ ἐπιχειρήσει κανεὶς τέτοιο πρῶμα, πρέπει νὰ ἔχει μπροστά του συγκεντρωμένο ὅλο τὸ ἔργο. Στὴ μνήμη μου δὲν μπορῶ νὰ ἐμπιστευτώ, ἔτσι, σκόρπια καὶ σὲ διάφορες ἐποχὲς πὺν ἔτυχε νὰ γνωριστῶ με ἔργα τοῦ Μητσάκη. Χρειάζεται ἕνα ξαναδιάβασμα με καινούριο μάτι, ἕνα ξανακοίταγμα ἀπὸ πῶν κοντά, γιὰ νὰ κατασταλάξει κανεὶς σὲ ἕνα ὀριστικὸ συμπέρασμα.

Γι' αὐτὸ εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ περιοριστῶ στὸν πρῶτο τόμο. Κι ὡς τόσο, πόσο χαρακτηριστικὸς καὶ μόνος αὐτὸς ὁ τόμος, με ὅλη τὴ συντομία του. Ὑποθέτω πὺν οἱ ἀκόλουθοι τόμοι δὲ θάχουνε νὰ προσέτιθουνε τίποτα σὲ δ,τι με τρόπο χαρακτηριστικὸ, ὀριστικὸ, μᾶς δίνει τὸ διάβασμα τῶν περιεχομένων τοῦ τόμου αὐτοῦ. Ὁ κ. Ταγκόπουλος, πὺν ἐπιμελήθηκε τὸ συμπαθητικὸ πρόλογο τοῦ βιβλίου αὐτοῦ, με τὴν ἔμφυτη κριτικὴ δεξιότητα πὺν τὸν ἐχάρησε, ὑποστηρίζει πὺν ὁ Μητσάκης «ἀνέθεσε τὴ δημοσιογραφία ἕως τὴ λογοτεχνία». Τὸ ἴδιο πάνω κάτω ἔγγραφε κ' ὁ Παλαμῆς σ' ἕνα ἄρθρο του γιὰ τὸ Μητσ. πρωτοδημοσιευμένο στὴν Ἐκκονογρ. Ἔστια, κ' ὕστερα μπασμένο στὴ συλλογὴ τῶν «Πρώτων Κριτικῶν» του. «Τὰ δηγήματα τοῦ Μητσάκη συνορεύουν πρὸς τὴν δημοσιογραφίαν μὰ καὶ πρὸς τὴν ποιήσιν καὶ πρὸς τὴν ρητορικὴν», γράφει στο ἀξιόλογο ἄρθρο του. Στὸν τόμο πὺν ἔχω μπροστά μου, δὲ βλέπω τίποτα πὺν θὰ μπορούσε νὰ χαρακτηριστεῖ γιὰ δημοσιογραφικὸ, ἔξω ἀν' στὸν ὄρο δώσουμε ἕνα νόημα πλατύτατο. Πιὸ σωστὰ θὰ μπορούσαν νὰ χαρακτηριστοῦνε γιὰ δηγήματα. Ἡ «Κυρὰ Κώσταϊνα» εἶναι ἕνα τέλειο δηγήμα, ὅπου μιὰ γνωστὴ ξεμωλιστρα τῆς Ἀθήνας μεταβάλλεται γιὰ μιὰ στιγμὴ σὲ κήνωρα τῆς δημοσίας ἡθικῆς, με τὸ σκοπὸ νὰ ξεμεταλλεντεῖ αὐτὴ ἢ ἴδια

κατάπι μιὰ ἀθάνα νησιωτοπούλα. Τὸ «Ἐν τῷ Ξενοδοχείῳ», εἶναι δῆγμα, ὅπου ὁ Ἴταλὸς πλανόδιος μουσικός, βλέποντας μέσα στὸ πινακί του ἕνα φράγκο, κατὰ λάθος ριγμένο, νομίζει πὼς πὼς κέρδησε τὴν ἐχτίμηση τοῦ ξενοδοχείου, καὶ κάνει μιὰ ὑπόκληση, θαυμάσια συγκινημένος καὶ περήφανος. Τὸ «Ἐπὶ τὴν συκῆν», ὅπου οἱ μικρὲς φιλενάδες ἐπισκέπτονται τὸ φτωχικὸ κοιμητήρι καὶ γράφουνε μὲ μολύβι τὰ ὀνόματά τους πάνω στὸ σαπισμένο σταυρὸ πὺν ὑψώνεται στὸ μνήμα κάποιας γριᾶς, εἶναι μιὰ τραγικὴ σελίδα τῆς Ξενοδοχείου ζωῆς, πὺν ἔρχεται γιὰ μιὰ στιγμή νὰ κάνει παρέα μὲ τὸ θάνατο. Ἡ «Ἄρκουδα», ἂν ἔπαιρνε ἕνα κοινωνικὸ βᾶθος, θὰ γινότανε μιὰ θαυμάσια κοινωνικὴ ἀλληγορία, μὲ τὸ λαὸ, πὺν ἰὸν ἐέρνουνε ἀπὸ τὴ μύτη σὰν ἀρκουδα. Ὁ «Οἰκός», ὅπου τὸ μαντικὸ πουλὶ τοῦ πλανόδιου τυχὸ πῶ λη προλέγει εὐτυχίαις γιὰ τὴν ἐτοιμοθάνατη κόρη πὺν ρεῖει μέσα στὸ κρεβάτι τοῦ πόνου, τί ἴλικὸ γιὰ ἕνα θαυμάσιο δῆγμα! Μὰ ὁ Μητσάκης δὲν ἔξαιρε τὸν τρόπο πὼς γράφεται ἕνα δῆγμα, τουλάχιστο ὅπως τὸ ἐννοοῦμε σήμερα τὸ δῆγμα. Ὁ μῦθος, ἡ πλοκή, εἶτανε κάτι πὺν δὲν τοῦ ἔδινε καὶ μεγάλη σημασία. Δὲν ἐννοοῦμε θέβαια τίς μυθιστορηματικὲς περιπέτειαι καὶ τὰ περιεργα μπεξίματα πὺν ἐπιτηδεύονται οἱ διηγηματογράφοι τῶν ἀπογοιματινῶν ἐφημερίδων καὶ πὺν μόνο σκοπὸ ἔχουνε νὰ τραβήξουνε ἀναγνώστες, γαργαλίζοντας τὴν περιέργεια τοῦ κοινού. Μὰ δῆγμα εἶγως ἕνα κάποιο φόντο πὺν ἀποτελεῖ τὴ βάση τῆς δῆγησης, δὲν μπορεῖ νὰ νοηθεῖ. Κι ὁ Μητσάκης ἀδιαφοροῦσε τίς πὺν πολλές φορὲς γιὰ τὸ μῦθο. Τὴν προσοχὴ του τὴν τραβοῦσε ὀλάκερη ἡ περιγραφή. Αὐτὴ τὸνε μεθοῦσε. Ἀμφιβάλλω ἂν ὑπάρχει στὴν ἑλληνικὴ λογοτεχνία τίποτα ἀνώτερο σὲ πραγματολογικὴ περιγραφή ἀπὸ τὴν περιγραφή τοῦ Μητσάκη. Ὁ Μητσάκης εἶναι ἕνας ἀλκοολικός τῆς περιγραφῆς, πὺν ὅσο πίνει τόσο περισσότερο τοῦ ἀνάβει ἡ διψα. Ἔτσι κι ὁ Μητσάκης σὰν ἀρχίζει νὰ περιγράφει, ἐννοεῖ νὰ μὴν παρζελίψει τὴν παραμικρὴ λεπτομέρεια, νὰ στρέψει τὴ φωτιστικὴ του λυχνία ὡς καὶ στίς πὺν ἀπόκρυφες γωνιές. Μὰ στὸ μεθῆσι τοῦ αὐτοῦ ἀπάνω πέφτει στὸ κλασσικὸ λάθος πὺν ἀναλύει ὁ Λέσιγκ στὸν περιφημο Λαοκόωντα: Ζητώντας νὰ δώσει τὴν τέλεια περιγραφή, ἔρχεται πὼς εἶναι προπαντὸς ποιητής. Ἔτσι συχίει τίς δυὸ τέχνες, τὴ ζωγραφικὴ μὲ τὴν ποίηση, καὶ γίνεται ζωγραφικός, ἐκεῖ πὺν θάπρεπε ἀπλοῦστα νὰ εἶναι ποιητικός, δηλαδὴ ὑποδλητικός. Ὁ λογοτέχνης, εἴτε πεζός, εἴτε ποιητής, δὲ ζωγραφίζει ὑποβάλλει. Γιατὶ ἡ τέλεια καὶ λεπτολόγια περιγραφή σ' ἕνα λογοτεχνικὸ ἔργο, φέρνει τὸ ἀντίθετο ἀποτέλεσμα. Ἄντι νὰ φωτίσει περισσότερο, σκοτίζει, γεννάει τὴν ἀσάφεια. Μιὰ περιγραφή, πὺν δὲ θάπρηνε κανένα μέλος τοῦ ἀνθρώπου πὺν νὰ μὴν τὸ περιγράφει μὲ μιὰ ἐξαντλητικὴ ἀκριβεία, δὲ θὰ μᾶς ἀφῆνε στὸ τέλος καμιά ἐντύπωση. Θὰ προσπαθοῦσαμε νὰ σιλλάθουμε μὲ τὴ φαντασία μας τὸ σῶμα, ἐνόνοντας ὅλες τίς λεπτομέρειες τῆς περιγραφῆς, κ' ἡ εἰκόνα θὰ μᾶς ἔξερνε σὲ μιὰ χαώδικη ἀοριστία. Γι' αὐτὸ ὁ λόγος, ἀντίθετα πρὸς τὴ ζωγραφικὴ πὺν μπορεῖ νὰ δείξει πάνω στὸ πᾶν ὅλες, καὶ τίς παραμικρὲς λεπτομέρειες, ὁ λόγος τοῦπει νὰ γίνεται ὑποδλητικός. Ὁ Ὁμηρος πὺνθενὰ δὲν περιγράφει τὴν Ἑλένη. Μόνον μερικὰ ἐπιθέτα τῆς ἀφιερώνει πὺν καὶ πὺν. Ἔτσι μόνον

μαθαίνουμε πὼς ἡ Ἑλένη εἶχε ὄραϊα χέρια (λευκάλενος) καὶ ὄραϊα μαλλιά (ἠῆκος). Καμιά ἐξαντλητικὴ περιγραφή. Μὰ πὼσο τεχνικὰ ὅμως ὁ Ὁμηρος ξαίρει νὰ μᾶς ὑποβάλλει τὴν ὁμορφιά τῆς Ἑλένης. Ὅταν ἡ Ἑλένη παρουσιάζεται μὲ τὴν ἀστραφτερὴ ὁμορφιά τῆς μπροστὰ στοὺς γέρους τῆς Τρωάδας, αὐτοὶ θαυματοῦνοι σκύβουνε ὁ ἕνας στὸν ἄλλον καὶ λένε σιγαλά:

Ὅδ νήμεισ Τρῶας καὶ ἔκνημιδας Ἄχαιοὺς
τοῖπδ' ἀμφὶ γυναικὶ πολὺν χρόνον ἄλγεα πάσχειν.
αἰνῶς ἀθανάτησι θεῆσ' εἰς ὅπα ἔοικεν.

Τὰ κρῖα γεράματα συγκινηθήριανε, ταραχτήριανε. Ἔτσι ὁ Ὁμηρος, ἀντι νὰ περιγράφει τὸ κάλλος, μᾶς δίνει χαρακτηριστικὰ τὰ ἀποτελέσματα του, τὴν ἐνεργεία του πάνω στοὺς γέρους τῆς Τρωάδας, καὶ μ' αὐτὸ πετυχαίνει τὸ σκοπὸ του καλύτερα. Αὐτὸ μιλάει στὴν ψυχὴ μας εὐγλωττότερα ἀπὸ κάθε περιγραφή. Στὸ Μῆτσ. ἡ περιγραφή ἔφαγε τὸ διηγηματογράφο κ' ἐκεῖ πὺν μποροῦσε νὰ θγεῖ ἕνα ὁμορφο δῆγμα, ἀπέμεινε μόνον μιὰ ἀπλὴ εἰκονογραφικὴ περιγραφή. Κι ὅμως ὁ Μῆτσ. εἶτανε φλέβα διηγηματογράφου. Εἶχε τὸ μᾶτι πὺν χρειάζεται ἕνας διηγηματογράφος γιὰ νὰ βλέπει. Εἶχε ἀκόμα τὸ δικὸ του κόσμο. Οἱ δυστυχημένοι οἱ καπεινοὶ καὶ οἱ παρεξηγημένοι τὸνε συγκινούσανε. Μόνον πὺν ἡ ἐποχὴ του δὲν τοῦδωσε τὰ μέσα νὰ δώσει τὴ βαθύτερη, τὴν ἐπιστημονικὴ ἐξήγηση στὰ φαινόμενα. Περιορίστηκε νὰ τὰ ζωγραφίσει ὅσο μποροῦσε πιστότερα, δῆγως νὰ προσπαθήσει νὰ ἰδεῖ βαθύτερα τί κρύβεται κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια, νὰ ἀνεθεῖ ὡς τὴν ἀρχικὴ πηγὴ τῆς κοινωνικῆς δυστυχίας. Δὲ βλέπει τίς λεπτότερες ψυχικὲς κατάστασεις, δὲν ξεχωρίζει τίς διάφορες ἀπόχρωσες. Ὅ,τι μᾶς παρουσιάζει εἶναι τὸ γενικὸ, τὸ συνηθισμένο, αὐτὸ πὺν προσπίπτει ἄμεσα στὴν ἀντίληψή μας, τὸ ψυχικὸ φαινόμενο στὴν πὺν ἀπλὴ, στοιχειώδικη μορφή του. Μὰ αὐτὸ πὺν βλέπει, ξαίρει νὰ τὸ ἰδεῖ, καὶ προσπαθεῖ νὰ κάνει κ' ἐμᾶς ἰκανοὺς νὰ τὸ δοῦμε. Κι ἀγωνίζεται κ' ἰδρώνει νὰ μᾶς περιγράψει τὴ σκηνὴ τελειότερα, δηλαδὴ λεπτομερέστερα, ἐκεῖ πὺν πολλές φορὲς μόνον μιὰ φράση, ἡ μιὰ λέξη, ἡ καὶ μιὰ ἀποσιώπηση, ἕνα ἀπότομο κόψιμο θὰ μποροῦσε νὰ φωτίσει βαθύτερα τὴ σκηνή. Μὰ ὁ Μῆτσ. ἀγνοεῖ τὴν τέχνη τῆς φωτοσκίασης, τοῦ ὑπονοούμενου, τῆς ἀποσιώπησης, τοῦ κόμμενου, τοῦ ὑποειπωμένου. Θέλει φῶς, φῶς, φῶς, καὶ χυθεῖ πάνω στὸν πίνακά του. Ὁ κ. Παλαμῆς θρῶσει πὼς ὁ Μῆτσ. μοιάζει μὲ τὸν ἀρχαῖο Φιλόστρατο. Μὲ τὸ ὄνομα αὐτὸ γνωρίζουμε τρεῖς τεχνίτες πὺν περιγράφανε εἰκόνας ζωγράφων πραγματικὲς μπορεῖ καὶ φανταστικὲς. Δὲν ἔχω πρόχειρο τὸ Φιλόστρατο, γιὰ νὰ ἐχτίμησω κατὰ πὼσο ὑπάρχει ὁμοίότητα ὡς πρὸς τὸ ὕφος. Μὰ μοῦ κάνει ἐντύπωση πὼς κι ὁ ἀρχαῖος τεχνίτης ζωγραφικὰ πρότυπα εἶχε μπροστὰ του κι αὐτὸ ἔρχεται νὰ δυναμώσει τὴν παρατήρησή μου πὼς ὁ Μῆτσ. ἐργάστηκε πὺν πολὺ ζωγραφικὰ παρὰ ποιητικὰ.

Ὅσο κι ἂ μεταχειρίζεται στὸ διάλογο τὴ δημοτικὴ ὁ Μῆτσ., ἀπομένει ἕνας γνήσιος καθαρευουσιάνος. Ἄν κ' ἔλρησε στὴν κριστικὴ ἐποχὴ τῆς γλωσσικῆς ἐπανάστασης ὁ Μῆτσ. δὲν ἀφῆσε νὰ παρασυρθεῖ ὀλάκερος ἀπὸ τὸ καινούριον ἔρμα πὺν τὸ κινούσε ὁ ἐπαναστατικὸς ἀνεμος. Ἀπόμεινε συνηρητικός. Κι ὅμως στὸ ἀληγὸ ἴλικὸ κατῶρθωτε νὰ φουξέει ζωῆ,

τόσο, πού ή καθαρεύουσα του να παίρνει μιὰ ζωτικό-φρηνή ὄψη. Αὐτὸ πηγάζει βέβαια ἀπὸ τὸ ξεχειλίσιμα τῆς ζωῆς ποῦ κυρθε μέσα στὴν ψυχὴ του ὁ συγγραφέας. Ὡς τόσο κάποιοι παγωμένοι ραντισμοὶ μᾶς χτυπάνε στὸ πρόσωπο, καὶ μέσα στὴν καθαρευουσιάνικη ἔκφραση ἢ δημοτικὴ παλεύει κάποτε, (π. χ. στὴν «Ἀροῦδα»), νὰ ἀναχτήσει τὰ δικαιώματά της. Ἀλλὰ τὸ ἀχάριστο ὄργανο ἐνοεῖ πάντοτε νὰ προδίνει τοὺς πιστότεροὺς, τοὺς πιὸ ἀφωσιωμένους φίλους του. Ἔτσι προσκρούουμε κάποτε ἀνέλπιστα σὲ βαρβαρισμοὺς, σὺν τοὺς ἐκτείνετο, ἐμφανί-σθη (Θεώματα τοῦ Ψυρρή), πού χτυπάνε παράξενα διπλά στοὺς ὀμηρικοὺς τρωασμοὺς. Ἀκόμα κ' ἓνας κάποιος σολοικισμὸς κάνει τὴν ἐμφάνισή του : «Δύο κουτσαδάκιδες διήλασαν περιπλεγμένη, ὡς μισομεθυσμένοι, τὴν ρεπούμπλικαν στραβά» (Θεώματα τοῦ Ψυρρή), ὅπου εἶναι φανερὸ πὺς κάτι λείπει, ἴσως ἡ μετοχὴ ἔχοντες. Γενικά ὁ Μητσ. εἶναι ὁ κυλιτέχνης τῆς φράσης. Τὴν δουλεύει ὅσο νὰ τὴν ὑποτάξει τελειωτικά, νὰ τὴν κάνει μουσική, κάνοντας μεγάλη χρῆση γιὰ λόγους εὐφρονικούς, τῆς ἐκθλιψῆς, καὶ μὲ τρόπο πολλὰς φορὲς ὑπερβολικὸ καὶ ἀσυνήθιστο. Τὸ ἐπίθετο τὸ ἔχει ὑποχείριό του. Τὸ ἐπίθετο, τὸ τόσο περιφρονημένο καὶ ἀγνωσμένο στὴ γλώσσα μας, πού κρύβει τόσο χρώμα καὶ δύνμη, δὲν εἶναι τὸ ἐπίθετο τὸ συνθηματικὸ, τὸ ἀόριστο, τὸ ἀχρωμῶτιστο, πού γνωρίζουμε. Στὸ Μητσ. τὸ ἐπίθετο εἶναι γιομάτο ζωῆ, χρώμα, ρώμη. Ὁ Μητσ. εἶτε μόνο ἀπὸ τὸ Μηνιάτη ἔχει τὴν καταγωγή, ὅπως ἐποπτεύει ὁ Ταγκόπουλος, εἶτε ἀπὸ τὸ Ζολᾶ μέσον τοῦ Καμπόρογλου, ὅπως φαντάστηκε ὁ Καμπύσης, εἶτε εἶναι ἐπηρεασμένος ἀπὸ Μηνιάτη, Σκουφο, Κάλβο, ὅπως ὑποστηρίζει ὁ Παλαμιάς, ἕνα εἶναι βέβαιο, πὺς ὁ Μητσάκης εἶναι ἓνας στυλίστας στὴ γλώσσα μας. Κι ὅποιος ἠθέλει νὰ ὑποστηρίξει κάποια ἀκόμα ὁμοιότητα μὲ τὸ Ροῖδη, ἢ καὶ μὲ τὸν ἀρχαῖο Λουκιανό, δὲ θὰ ἔκανε πολὺ τολμηρὴ ὑπόθεση. Ὁ Μ. εἶναι, νομίζουμε, ὁ τελευταῖος τῆς γενιᾶς τῶν καθαρευουσιάνων. Κανεὶς δὲν ἔγραψε τὴν καθαρεύουσα μὲ τὸση δύνμη, δίχως σχολαστικισμοὺς, κανεὶς δὲν μπόρεσε νὰ τῆς φησῆξει τόση ζωῆ. Μὲ τὸ Μητσ. ἢ καθαρεύουσα εἶπε τὴν ὑστερή τῆς λέξης, ἔδωσε ὅτι περισσότερο εἶχε νὰ δώσει. Ἐδωσε τὸ Μητσάκη. Κι ἂ δὲν μπόρεσε οὔτε μὲ τὸ Μητσάκη νὰ σταθεῖ στὴ ζωῆ, τὸ σφάλμα δὲν εἶναι τοῦ Μητσάκη. Τὸ σφάλμα εἶναι δικό της.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

ΚΟΙΤΑΖΩ

Ἀπὸ τοῦ Ψυχάρη τὸ ἄσθρο βγάω πὺς νομίζει ἀδύνατο νὰ πηγάξει τὸ κοιτάζω ἀπὸ τὸ κυπτάζω. Ἀπὸ τοῦ θυμίζει τί φρονοῦσε ἓνας Μωραΐτης, ἄνθρωπος μὲ νοῦ καὶ παρατηρητής, καθὼς εἶναι οἱ περισσότεροὶ Μωραΐτες. Ἄμα κανεὶς τοῦλεγε : τοῦτο εἶναι ἀδύνατο, ἀπαντοῦσε : «Παιδί μου, ποτέ σου νὰ μὴ λές ἀδύνατο· νὰ λές, μιὰ στάλα δύσκολο».

Ὅσο γιὰ τὸ ἀλίμονο, ὁ Λεξιμογράφος Βυζάντιος, ὅσο θυμάμαι, (γιατὶ κοί γὼ πήρα τὸν κατήφορο), τῆσθαζε ἀπὸ τὸ ἀνελεήμων δὲ! Ἀφτὴ ἢ παραγωγή μπορεῖ νὰ σταθεῖ διπλά διπλά μὲ τὴν παραγωγή ἀπὸ τὸ ἡλί. Κι' οἱ δύο τοὺς ἔχουν τοῦτο συντροφικὸ, πὺς εἶναι μιὰ στάλα δύσκολος.

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

ΓΑΜΟΣ

1

Στὴν κάμαρά μου ἀνάφτε τὰ καντήλια
τὰ κόκκινα σὺν τῇ φωτιᾷ καὶ τὸ αἷμα·
φορέστε μου τ' ὀλόχρυσο τὸ στέμμα,
καὶ μὲ καρμίνι βάφτε μου τὰ χεῖλια.

Στὴν κάμαρά μου ἀπόψε τὴν ἀνήλια,
κάποιου σατύρου ἐγὼ παιδί καὶ θρέμα,
στῆς ἡδονῆς θὰ πέσω τ' ἄγριο ρέμα,
σὲ μακρονὰ θ' ἀνυψωθῶ βασίλεια.

Ἀπόψε γὼ γιορτάζω τὴ χαρά μου·
τὴν Ποίηση γιὰ γυναῖκα μου θὰ πάρω...
Φορέστε μου τὰ στέφανα τοῦ γάμου,

καὶ ἀνέρα ἀνεμίστε τὰ μαντήλια,
—τὴ σκέψη μου ἔχω βιάει γιὰ κοιτάζω—
στὴν κάμαρά μου ἀνάφτε τὰ καντήλια.

2

Κ' ἐλάτε σεῖς μὲ θυσιανά ἢ μὲ μαῦρα,
ἐσεῖς, οἱ διαλεγτοὶ κ' οἱ καλεσμένοι·
στῆς ἄδολης χαρᾶς, εὐτυχημένοι,
θὲ νὰ λουστοῦμε τὴ μαγεύτρα ἀνάβρα.

Ἴδια τὰ καιεὶ τὰ στήθεια μας μιὰ λάβρα,
κ' ἓνας κημὸς παράξενος τὰ δένει,
καὶ ὄλων μας τὸ ξανθόνειρο ἀνασάινει,
καὶ ἀξάινει στῆς αἰγῆς τὴν ἴδιαν κίβρα.

Ἐμεῖς, πού ἀπὸ τῆς γῆς τὴν ἄγρια πάλη,
ζοῖμε μακριὰ, σὰ λεύτερα πουλάκια,
καὶ λάμπει μας ἡ ζωῆ σὺν τὸ κρουστάλλι,

σὲ ἡλιου χουσοῦ πνιγμένο τὰ φιλάκια,
ἐμεῖς τί καρτεροῦμε ; τί ποθοῦμε ;
σὺν ὄνειρα κ' ἐμεῖς θὲ νὰ διαβοῦμε.

3

Τὸ κλοῖσο στυπώσο μᾶς προσμένει !
Τὰ χουσοκάντηλα πὺς λάμπουν μεγεμένα!...
Στὴν κάμαρα ὄλα ὄρατα καὶ φτερωμένα
πρὸς κάποια ζωτικὴ καὶ χῶρα ξένη.

Κόψε δημοφιλιὰ τῆς γῆς ἐδῶ φερμένη
γιὰ τὰ τρελλὰ μεθύσια τὰ πνιγμένα·
λιτὰ μαλλιά χρυσὰ ὡς ἀφροὶ χιμένα.
Ἐώφρηνει πόθοι στὴν καρδί' ἀναμμένο.

Ἐδῶ τῶν κάμπων ὄλα τὰ λουλούδια
καὶ τῶν γιανῶν οἱ ἀφράτοι μισοκομπάτες,
κ' ἐδῶ τῆς νύκτες τὰ πλεχτὰ τραγούδια·

Θ' ἀνθίσουνε τῆς ζωῆς μου ἀπόψε οἱ στρατές,
κόκκινες παπαροῦνες καὶ γιοφύλια !...
Στὴν κάμαρά μου ἀνάφτε τὰ καντήλια !...

Μέτωπο Μικρασίας.

ΑΓΗΣ ΛΕΒΕΝΤΗΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ "ΤΥΠΟΣ",

ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3, ΑΘΗΝΑ

Ίδιοκτήτης και Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ταχτικοί συντάκτες: Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ, ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟ-

ΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Α. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Διαχειριστής: Η ΕΤΑΙΡΙΑ "ΤΥΠΟΣ",

Όσα γράμματα ενδιαφέρουν τη Διαχείριση πρέπει να διευθύνονται:

ΕΤΑΙΡΙΑΝ «ΤΥΠΟΣ» Σοφοκλέους 3, ΑΘΗΝΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Γιά την Ελλάδα	δρ. 20	τό χρόνο.
	> 10	τό εξάμηνο.
	> 5	τό τρίμηνο.
Γιά την Αγγλία και Αίγυπτο	£ 1	τό χρόνο
	£ 0,10	τό εξάμηνο
Γιά την Αμερική	\$ 5	τό χρόνο
	\$ 3	τό εξάμηνο

Και για τα άλλα μέρη ανάλογα

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΚΑΛΑ, πολύ καλά, άγιοι και άγριοι άνθρωποι. Θέλετε Βενζέλο; θέλετε Κωσταντίνο; Ό,τι διάολο θέλετε, περιμένετε λίγες μέρες ακόμα και πηγαίνετε μπρός στις κάλπες να τ'ο δείξετε. Μά τι σ'ας χρωστάει ο κόσμος, ο ήσυχος κόσμος, — γιατί υπάρχει ευτυχώς και τέτοιος κόσμος ανάμεσα στις θηριώδικες άγέλες σας — να τόν ξενευριάζετε και να τόν τρομοκρατείτε και να τόν άμπρωώνετε στο σπίτι του, εμποδίζοντας τον έτσι από τις δουλιές του, με τις χασαποκουμπούρες σας; Όσο και να μεγαλώσανε τα σύνορα της πατρίδας σας, έσείς, ξαίρετέ το, με τα θάρβαρα φερσίματά σας, τ'α μικραίνετε πάλι, τ'α στενεύετε, και ξαναφτεκάνετε την πατρίδα σας χωριό — και μάλιστα άγριοχώρι.

ΜΑ γίνονται άταξίες και ταραχές κι άλλου, στο δείνα και στο τάδε μέρος της Ευρώπης, θ'α μ'ας πείτε. Ναι. Μά κεί γίνονται ταραχές όχι για πρόσωπα. Γίνονται ταραχές για κάτι άγνωστο ακόμα στον τόπο μας — γίνονται ταραχές για 'Ιδέες, με τό συμπάθειο. Ένώ εδώ οι «ταραξίες», όπως τούς λένε, είναι όλοι τους, πέρα πέρα, θεσιδήρες. Από τό ένα στρατόπεδο στέκονται άρματωμένοι κείνοι πούχουν τις θέ-

σεσ, και τρέμουνε μήν τις χάσουν. Από την άλλη μεριά, άπειλητικοί και ξαγριομένοι, στέκονται οι ύποψήριοι λουφατζήδες. Κι ανάμεσό τους ο άκακος, ο κατακοροιδεμένος, ο χιλιογελασμένος λαός, που πλερώνει, πολλές φορές, και με τη ζωή του ακόμα, αυτούς τούς προεκλογικούς σκυλοκαυγάδες. Έτσι πρέπει να τ'α τοποθετήσετε τ'α πρόσωπα και τ'α πράγματα, για να χετε πιστή και τέλεια εικόνα εκείνου που λέγεται «προεκλογική κίνηση» στον τόπο μας. Ά, μήν ξεχνάτε και τούς δημοσιογράφους, που για χάρη της κυκλοφορίας ξερεθίζουν τ'α φουσατά αυτά.

ΘΕΛΕΤΕ, έτσι, για ξεκούρασμα, κ' ένα δείγμα «μοντέρνας ήθικης»; Πάρτε το! Νάσαι γραμματικός σ' ένα κατάστημα, να πούμε, να σου πιστευτείτα τ'α φερεντικό σου την άλληλογραφία του, και ή άφεντιά σου να παίρνεις αντίγραφα από τ'α γράμματά του κρυφά και να τ'α μεταχειρίζεσαι, όμολογώντας το δ'α κι άδ'ακάντροπα, ύστερ' από δεκαπέντε είκοσι χρόνια, έναντιόν ενός ανθρώπου, που τότε, που σούφρωνες τ'α γράμματά, ούτε καν είχες την τιμή να τονε γνωρίζεις. Αυτό δέ λέγεται κλεισιά, λέγεται «Ίδεολογικός άγώνας» — παρακαλούμε.

ΑΓΑΠΗΤΟΣ φίλος και συνεργάτης του «Νουμά», ο Γ. Φτέρης, είχε την καλοσύνη να μ'ας δώσει ένα σκίτσο του Μ. Μητσάκη, καμωμένο από τόν ίδιο στα τελευταία τραγικά και δύστυχα χρόνια του άλησμόνητου λογογράφου. Τό σκίτσο έγινε στα γραφεία μιάς παλιάς Αθηναϊκής εφημερίδας, όπου ο κ. Φτέρης γνώρισε τό Μητσάκη στον καιρό της τρέλας του. Κ' έχει γι' αυτό μιά ξεχωριστή σημασία, γιατί δείχνει πιστά την τελευταία έκφραση αυτού του τραγικού Αθηναίου συγγραφέα, όπως τηνε πήρε από τό φυσικό ο συνεργάτης μας μιά περασμένη χειμωνιάτικη νύχτα..

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

Αύριο βράδι στο θέατρο «Ολύμπια» παίζεται τό δράμα του Ταγκόπουλου «Στην Όξωπορτα». Η άδεια της παράστασης ζητήθηκε από τό συγγραφέα με τό άκόλουθο έγγραφο:

Φίλε κ. Ταγκόπουλε,

Την Κυριακή τό βράδι, τό Κόμμα μας, πανηγυρίζοντας την τρίτη επέτειο της Ρωσικής Έπανάστασης, θέλει να ανεβάσει στα «Ολύμπια» δυό κοινωνικά δράματα. Ένα από τ'α δυό αυτά διαλέξαμε τό έργο σας «Στην Όξωπορτα».

Θέλουμε να πιστεύουμε πως δέ θ'α χετε αντίρρηση.

Με φιλικούς χαιρετισμούς

Γιά την τοπ. Έπιτροπή

Η γραμματεύς

[Τ.Σ.]

Ίω. Κομώτη

ΤΑ ΚΡΑΣΙΑ ΤΟΥ ΚΥΡ-ΣΤΡΑΤΗ

Ὁρθιος μπρὸς στὸ μαστέλο τοῦ ὁ κύρ - Στρατῆς, ξέπλενε κ' ἔπειτ' ἀράδιαζε στὸ μάρμαρο τοῦ τετραγίου ἀπ' τὸνα μέρος ἢς μισὲς καὶ τὰ κατοσταράκια, κ' ἀπ' τὸ ἄλλο τὰ κρασοπότηρα καὶ τὰ ποτήρια τοῦ ρακιοῦ. Καὶ τὸ ἀράδιασμα αὐτὸ τὸκανε μὲ τέτοιο μεράκι, πρόσεχε τόσο μὴν πάει πρῶτα ἢ μισὴ κ' ἔπειτα τὸ κατοστάρι, ἢ μὴν τρυπῶσει μὲς στὰ ψηλά ποτήρια καὶ κανένα πῖο χαμηλό, πού νὰ χαλάει τὴ γραμμὴ, σὰ νῆτανε νὰ μείνουν αὐτὰ ἔτσι γιὰ πάντα, καὶ νὰ μὴν ἤξιρε πὼς ὕστερ' ἀπὸ μισὴ - μιὰ ὥρα θὰ πλάκωνε ἢ δουλειὰ καὶ θ' ἀνακατεύονταν καὶ θὰ χοροπηδαγαν στὴ διάσημ' τοῦ χερσιῶ.

Κι ἀφοῦ ἔπαιρνε τὰ νερὰ τοῦ τετραγίου καὶ γιόμιζε τὸ μαστέλο μὲ καθαρὸ νερὸ, ἤθελε νὰ τραθηχτεῖ στὴ γωνία του, κ' ἀπὸ κεῖ νὰ καμαρώσει τὴν κάστρα τῆς ταβέρνας του.

Σήμερα ὅμως τὰ μάτια τοῦ δὲν πέφτουνε μήτε στὸ διορφοσυγυρισμένο τεζάκι, μήτε πουθενὰ ἄλλοῦ. Παρά, μ' ἓνα χαμόγελο στὸ πρόσωπο, τᾶχει καρφωμένα σκεπτικὰ στὸ πάτωμα, σὰ νὰ ζητοῦνε νὰ τρυπήσουν τὰ σανίδια καὶ νὰ δοῦν τὸ μυροδάτο μούστο πού θράζει κάτω στὰ θαρέλια. Ἄχ, μὲ τί λαχτάρια περιμένει ὁ κύρ - Στρατῆς τὰ καινούρια του κρασιά!

Μπορεῖ, — ἂν ἔχει μετρήσει ὁ κύρ - Στρατῆς καλὰ τὶς ἡμέρες, — νᾶχει τελειώσει πιά τὸ θράσιμο, κ' ὁ μούστος, κρασί τώρα, αὐτὸς νὰ περιμένει τὸ γέρο ταβερνιάρη.

Μὰ ὁ κύρ - Στρατῆς δὲ διάζεται. Μὲ τὸ σόμα πού ἔχει, μ' ὁπορεῖ νὰ περάσει ἀκόμα καὶ μιὰ καὶ δυὸ ὄδο μᾶδες. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νᾶνοιξοῖ ἀπὸ τώρα τὸ ὑπόγειο. Ἄ, ὄχι! Θὰ τᾶφήσει τὰ κρασιά του νὰ γίνουν μὲ τὴν ἡσυχία τους. Φέτος ὁ κύρ - Στρατῆς θέλει νὰ μὴ βρῖσκονται καλλίτερα στὸν κόσμο. Τὸ παλληκάρη, πού ἔαρθει τὰ Χριστούγεννα νὰ στεφανωθεῖ τὴ Λενώ, τὴν ψυχοκόρη του, πρέπει νὰ μὴν ἔχει δοκιμάσει καλλίτερο ρετινιάτο. Τὸ νιδὸ θέλει νὰ τὸν δεῖ διπλὰ μεθύσιμνο: Κι ἀπ' τὴν ὁμορφιά τῆς ψυχοκόρης, μὰ κ' ἀπ' τὰ κρασιά τοῦ ψυχοπατέρα...

— Μισὴ ὄκα ρετινιά, κύρ - Στρατῆ, καὶ τὰ ρέστα! φῶναξε ὁ γιὸς τῆς κυρὰ Παρασκευῆς, ἀφίνοντας στὸ μάρμαρο τοῦ τετραγίου μαζί μὲ τὴν μπουκάλια κ' ἓνα λερωμένο χαρτί.

Ὁ κύρ - Στρατῆς σηκώθηκε ἀπὸ τὸ σκαμνὶ του, ἔπλυνε τὴν μπουκάλια, ἔρηξε στὸ μπεξαχτὰ τὸ λερωμένο χαρτί, πῆγε κατόπι κ' ἔπιασε τὴ μισὴ κ' ἔδωσε τὴ μπουκάλια στὸ παιδί μαζί μὲ δυὸ - τρεῖς πενταροδεκάρες.

Ἐκεῖνο, μὲ τὴν μπουκάλια στὸ χέρι καὶ γυρίζοντας νὰ φύγει, ἄρχισε νὰ μετράει στὴ χούφτα του τὰ ρέστα.

— Ἐ, κύρ - Στρατῆ! φῶναξε μόλις τέλειωσε τὸ μέτρημα. Ἄλλη μιὰ δραχμὴ κάνει νὰ μού δώσεις! Διφραγκο σούδωσα. Τὸ ξέχασες;

Καὶ πλησιάζοντας πάλι στὸ τεζάκι, πέταξε τὶς πενταροδεκάρες, πού τοῦχε δώσει ὁ κύρ - Στρατῆς, καὶ περιμένε τὸ συμπλήρωμα γιὰ νὰ τὶς ξαναπάρει.

Μὰ ὁ γέρο ταβερνιάρης δὲ θυμόταν νᾶχει πάρει διφραγκο. Πούδς ξαίρει σὲ ποιὸ στραγαλατζῆ θὰ τᾶχει φάει τὸ μονό, σοῦ λέει, καὶ τώρα ἐρχόταν νὰ ξεγελά-

σει αὐτὸν, γιὰ νὰ γλυτώσει τὸ ξύλο ἀπὸ τὴ μάννα του. Τὸ παιδί ὅμως δὲν τᾶκουγε αὐτά. Καὶ στὴν ἐπιμονὴ τοῦ ὁ κύρ - Στρατῆς ἀναγκάστηκε νᾶνοιξοῖ τὸ συρτάρι τοῦ καὶ νὰ κοιτάξει μὴ στᾶλήθεια εἶχε δίκιο τὸ παιδί καὶ δὲ θυμόταν καλά. Μὰ τοῦ κάκου! Ὁ μπεξαχτᾶς ἔτυχε σήμερα νᾶχει κ' ἄλλα διφραγκα πού μείνανε ἀπὸ χτές βράδι, κ' ἔτσι ἡ διαφορὰ ἔμενε πάλι ἄλυτη.

Ἐφυγε ὁ γιὸς τῆς Παρασκευῆς μισοκλαιώντας, — τι νᾶκανε; — καὶ σὲ λίγο γύρισε μὲ τὴ μάννα του.

Στὴν ἀρχὴ, ἡ Παρασκευὴ, κοίταξε νὰ πάρει τὸ μονό της μὲ τὸ καλό. Ἀλλὰ σὰν εἶδε πὼς δὲν ἔκανε ἔτσι τίποτα, ἄρχισε τὶς φωνές. Τίποτα ὅμως! Ὁ κύρ - Στρατῆς μ' ὁποροῦσε νὰ σκάσει παρὰ νὰ παραδεχτεῖ νὰ τὸν γελάσουν. Τᾶχε σὲ κακό. Μὰ κ' ἡ Παρασκευὴ δὲν ἐνοοῦσε νὰ χάσει κ' αὐτὴ τὸ μονό της. Κι ἄρχισε τώρα νὰ βρίζει, νὰ φοβερίζει, νὰ καταριέται. Καὶ τὸ φρένιασμα τῆς εἶταν τόσο ἀσυγκράτητο, κ' οἱ δέκα δεκάρες τὴν ἔκαναν νὰ βγάξει τέτοιες φωνές, πού ὁ κύρ - Στρατῆς ἀναγκάστηκε, σπρώχνοντας, νὰ τὴ βγάλει ἔξω ἀπὸ τὸ μαγαζί. Ἐ, αὐτὸ εἶταν κ' ἂν εἶταν! Νᾶμποροῦσε τότε νὰ τὸνε δαγκώσει, θὰ τὸκανε. Ἐκανε ὅμως κάτι ἄλλο, πού τὸ Στρατῆ τὸν πόνεσε περισσότερο, παρὰ νᾶνοιθε τὰ δόντια της μὲς στὸ κρέας του.

— Ξύδι νὰ σοῦ γίνουνη, γέρο ταβερνιάρη! τοῦ φῶναξε ἀπ' τὸ δρόμο. Ναί, ξύδι...

Ἡ στρίγγλα! Ὁ λόγος πού φοβόταν ὁ Στρατῆς, σὰν τᾶστροπελέκι! Τὸν εἶπε! Δὲν μπόρεσε νὰ τὸν κρατήσῃ τὸ σαπιομένο της...

Ἀπὸ τὴ στιγμὴ αὐτὴ στὸ πρόσωπο τοῦ κύρ - Στρατῆ τὸ χαμόγελο ὑποχώρησε στὴ συλλογὴ. Ὁ λόγος τῆς Παρασκευῆς δὲν τὸν ἄφινε νὰ ἡσυχάσει καθόλου ἄκοις ἐκεῖ! Γιὰ μιὰ παλιοδραχμὴ νὰ τοῦ πεί τέτοιο λόγο... Τὸ γρουσουζικὸ της, δὲν μπορεῖ, ὁ διάλογος θὰ τᾶστειλε σήμερα...

Καὶ τώρα πούλλεισε τὸ μαγαζί καὶ πέρασε ἀπὸ διπλά, στὸ φτωχικό του, καὶ τοιμάζεται νὰ πλαγιάσει, κυριεύεται περισσότερο ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀνησυχία. Ὅσο σκέφτεται πὼς θὰ κλείσει σὲ λίγο τὰ μάτια, — γιὰ τὸ φαινόμενον πὼς ἔσο τᾶχε ἀνοιχτὰ τὰ κρασιά του εἶταν πῖο ἀσφαλισμένα, — τόσο γιγαντώνεται ὁ λόγος τῆς Παρασκευῆς. Κι ὅπως συνήθιζε ὁ κύρ - Στρατῆς, δὲν εἶχε πεί τίποτ' ἀπ' ἄλλ' αὐτὰ στὶς γυναῖκες, μήτε στὴ γριά, μήτε στὴν ψυχοκόρη του, καὶ τώρα παλεύει μοναχὸς μὲ τὴν ἰδέα...

Ἐπιτέλους, σακιομένος ἀπὸ τὴ δουλειὰ τῆς ἡμέρας κ' ἀπὸ τὴν πολλὴ συλλογὴ, ἀφίνει στὸ Θεὸ τὴ φύλαξη τῶν κρασιῶν του καὶ σφαλᾶει τὰ μάτια.

Ἄξαφνα, πετιέται ἀπὸ τὸ κρεβάτι. Τὸ ὄνειρο, πού ἔβλεπε, πρέπει νὰ εἶταν πολὺ ζωηρό, γιὰ νὰ κάνει τὸ γέρικὸ του τὸ κορμὶ νὰ γεταχτεῖ μὲ τόση σβελτοσύνη.

Ἡ Παρασκευὴ βρῖσκειται τώρα κάτω στὸ ὑπόγειο! Τὴν εἶδε, μ' ἓνα τρυπάνη στὸ χέρι, νὰ πλησιάζει τὰ θαρέλια καὶ νὰ τοιμάζεται νὰ τρυπήσῃ τὰ φελά, πού κλείνουν τὶς τρύπες τους. Ἡ κτρινιάρη! Τᾶχε καὶ τᾶκανε.....

Κ' εἶναι τόση ἡ τρομάρα τοῦ Στρατῆ, πού καὶ τώρα ἀκόμα, μ' ὄλο τὸ σκίσιμο τοῦ πέπλου τοῦ ὄνειρου, νομίζει πὼς ἂν κατεβαῖ στὸ ὑπόγειο θᾶντικρῶσι πάλι

τὴν Παρασκευὴν στὴ θέσῃ, πού εἶδε μὲ κλειστὰ τὰ ματιὰ.

Περνάει γρήγορα ἓνα σακκάκι, σηκώνει τὸ προσκεφάλι του, παίρνει τὸ κουτί μὲ τὰ σπιρτά, ὅπου καθὲς θράδι τὸ βάζει γιὰ νὰ τῶχει πρόχειρο, ἀνάβει τὸ λυχνάρι καὶ ξεμαντάλωνει τὴν πόρτα, γιὰ νὰ περάσει ἀπὸ διπλὰ, στὸ μαγαζὶ.

Ὅσο ὁμως ξεσκοτίζει, ἡ εἰκόνα μὲ τὴν Παρασκευὴν ἀρχίζει νὰ θαμπώνει, νὰ διαλύνεται. Καὶ στὸ πρῶτο ἀεράκι, πού μπῆκε καθὼς ἀνοίξε ἡ πόρτα, χάθηκε ὁλοσδιόλου.

Ὅσοις ὁ λόγος τῆς Παρασκευῆς κ' ἡ τρομάρα τοῦ ὄνειρου ἔμεναν πάντα οἱ ἴδιοι κυβερνήτες τοῦ Στρατῆ. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ γέρο ταβερνιάρης, μ' ὄλο πού εἶταν οἰγουρος πὼς ἡ Παρασκευὴ θὰ ροχάλιζε τώρα κοντὰ στὸ γιό της, δὲ μπορεῖ νὰ ξαναπέσει στὸ κρεβάτι, ἀν δὲ θεβαιωθεῖ γιὰ τὰ κρασιά του. Καὶ μιὰ φορὰ πού δὲν εἶναι νάπανησῃ στὸ ὑπόγειο τὴν Παρασκευὴν, δὲ βλέπει τὸ λόγο νὰ ξυπνήσει καὶ τοὺς ἄλλους. Κ' ἔτσι, μὲ τὸ λυχνάρι στὸ χέρι, γέρνει ἀθόρυθα τὴν πόρτα τῆς καμαρούλας του, περνάει ἀπὸ διπλὰ στὸ μαγαζὶ, παίρνει ἀπὸ τὸν τοίχο ἓνα κλειδί, σηκώνει, λίγο πῶς πῶς ἀπὸ τὸ τεῖχος, τὸ πατάρι, καὶ ἀρχίζει νὰ κατεβαίνει τὴν ξύλινη σκάλα τοῦ ὑπόγειου.

Ἀπὸ τὰ πρῶτα σκαλοπάτια, μιὰ θαρεῖα μοσκοβολιὰ χτύπησε τὰ ρουθούνια τοῦ Στρατῆ.

***

Μόλις ἀνοίξε ὁ Στρατῆς τὴν πόρτα τοῦ ὑπόγειου, κοντοστάθηκε. Μιὰ πιχτικὴ μοσκοβολιὰ τοῦ χτύπησε τὰ μούτρα, ἕκατὸ φορὲς πῶς δυνατὴ ἀπὸ κείνη, πού τοῦ χάρδευε τὰ ρουθούνια κατεβαίνοντας τὴν ξύλινη σκάλα. Καὶ στὴ θέσῃ ἐκεῖνη ἔμεινε κάμποσο. Σκιαζόταν νὰ κατέβει καὶ τὸ τελευταῖο σκαλὶ καὶ νὰ βρεθεῖ ἔτσι στὸ ὑπόγειο. Ἐνας ἀόριστος φόβος, μιὰ ὑποψία τὸν κυριεψε πάλι, καὶ τὰ μάτια του ἀνοίξαν τόσο, κ' ἔτρεχαν μὲ τόση γλιγοράδα μὲς στὸ ὑπόγειο, πού ἔδειχναν φανερὰ πὼς ζητοῦσαν κάτι φοβερό, κάποιον ἔχτρο...

Ὁ μούστος δὲν εἶχε γίνῃ ἀκόμα κρασί. Τὸ μέτρημα τοῦ Στρατῆ εἶτανε λαθεμένο. Ἰσα-ἴσα αὐτὲς τὲς ἡμέρες γινόταν ἡ μεγαλύτερη ζύμωση, κ' ἡ σπιρτάδα της δὲν ἄργησε νὰ χτυπήσει τὸ Στρατῆ στὸ κεφάλι καὶ νὰ κάνει ἔτσι τὰ μάτια του νὰ βλέπουνε πουλάκια.

Μιὰ στιγμή, μέσ' ἀπὸ τὸ τρεμουλιαστὸ φῶς τοῦ λυχνarioῦ, τοῦ Στρατῆ τοῦ φάνηκε πὼς εἶδε μιὰ σιαῖ. Ναι, μιὰ γυναίκεια σιαῖ νὰ κρύβεται πίσω ἀπὸ τὸ τελευταῖο θαρέλι.

Κι ἀμέσως ὁ νοῦς του πῆγε στὴν Παρασκευὴ. Αὐτὴ εἶταν ! Καὶ μὲ τὴν ἐνέργεια πάντα τῆς σπιρτάδας, πού ὅσο πῆγανε καὶ τὸν ζάλιζε περισσότερο, ὁ Στρατῆς ἀρχίζει ν' ἀνακατεύει τὰ πράματα. Γυρίζει στὴν κατάσταση πού βρισκόταν σὰν ξεπετάχτηκε τρομαγμένος ἀπὸ τὸνειρο. Δὲ μπορεῖ πιά νὰ ξεχωρίσει ἀν στὸν ἔπνο του εἶχε δεῖ τὴν Παρασκευὴν μὲ τὸ τρυπάνι στὸ χέρι, ἢ τώρα, προτοῦ κρυφτεῖ πίσ' ἀπὸ τὸ θαρέλι.

Καὶ ὀρμώντας, μπαίνει στὸ ὑπόγειο, ἀφήνει σὲ μιὰ γωνιά τοῦ τοίχου τὸ λυχνάρι καὶ τρέχει νὰ πιάσει τὴν Παρασκευὴν.

Ἄδικα ! Οὔτε ἴχνος ἀνθρώπου δὲ φαινόταν. Εἶχε γελαστῆ.

Ἡ ζάλη του ὁμως, τὸ ἀνακάτωμα, πού εἶχε γίνῃ στὸ κεφάλι του, κ' ἡ τρομάρα, πού ξαναγύρισε μαζί

μὲ τὴν Παρασκευὴν, δὲν τὸν ἀφίνουν νὰ γυρίσει στὴν καμαρούλα του, ἀν δὲ σιγουραριστῆ γιὰ τὰ κρασιά του.

Καὶ τρωλίζοντας ἀρχίζει ἀπὸ τὸ τελευταῖο θαρέλι, ζητώντας πασπατευτὰ νάβρει τὰ φελά του.

Ἄξαφνα, γυρίζοντας τὸ κεφάλι γιὰ νὰ μετρήσει τὰ θαρέλια πού εἶχε ξετάξει, βλέπει πάλι τὴ σιαῖ, τὴν ἴδια, τὴ σιαῖ τῆς Παρασκευῆς. Ἐδῶ πάλι εἶταν ! Ἡ ἄτιμη... Μόλις εἶδε πὼς τελειώνει ὁ Στρατῆς καὶ θάφευγε σὲ λίγο, βγῆκε ἀπὸ τὴν κρυψώνα της γιὰ νὰ κάνει τὰ δικά της...

Κι ἀφίνοντας ὁ Στρατῆς τὸ μέτρημα, τρέχει καταπάνω της. Τώρα εἶναι τέλεια μεθυσμένος, δὲ μπορεῖ πιά νὰ σταθεῖ στὰ πόδια του, καὶ, προτοῦ φτάσει τὴ σιαῖ, παραπατάει καὶ ξαπλώνεται στὸ χῶμα τοῦ ὑπόγειου.

Ὅταν τὸ πρῶτ' ἡ γριὰ τοῦ Στρατῆ εἶδε ἀνοικτὸ τὸ πατάρι τοῦ μαγαζιοῦ καὶ κατέθηκε κι αὐτὴ νὰ καλομελετήσῃ τὰ καινούρια κρασιά, βρῆκε τὸ Στρατῆ ἀνάσκελα μπρὸς σ' ἓνα θαρέλι μὲ τὰ μάτια ἀνοικτά. Ὁ γέρο ταβερνιάρης εἶχε σκάσει μὲς στὴ σπιρτάδα τῶν κρασιῶν του.

Καὶ τὸ θράδι, ὅταν οἱ συγγενεῖς κ' οἱ φίλοι μαζεύτηκαν στὸ τραπέζι τῆς χήρας τοῦ Στρατῆ, ἡ Λενιώ τοὺς ρώτησε τὰ ποτήρια μὲ τὸ καινούριο κρασί, πού τόμαζε ὁ ψυχοπατέρας γιὰ τὸν καλὸ της, ἀγουρανογιμένο λίγο καὶ θολό....

ΠΕΤΡΟΣ ΚΑΡΗΣ

ΣΟΝΕΤΑ

I

ΠΟΛΗ

Τὸ στοιχειωμένο σὺ εἶσαι περιβάλλι,
 πού Καίσαρες καὶ Ἀγύουστοι εἶχαν τάξει
 πορφύρα τους τῆς χλόης σου τὸ μετάξι,
 μὰ κ' ἡ ρουφήχτρα ἡ λάμια σὺ εἶσαι, Πόλη.
 Τοῦ ὑψομοῦ σου πῶς θλιμμένη ἡ σκόλη,
 'τί σ' ἀκλουθᾷ κ' ἡ πτώση σου μὲ τάξη,
 ὡς ἀκλουθᾷ τὴ γνώμη σου κ' οἱ ἄξιοι,
 τώρα στρατοὶ μας, πλάνο ἀραξοδόλι.
 Τῆς ἱστορίας ψεύτικος ὁ νόμος
 ποτέ· ὁμως θεήλατοι σεῖς εἴστε,
 τοῦ Πεπρωμένου σᾶς καλνᾷει ὁ δρόμος.
 Κι ἀφανισμοῦ σημάδι ἀν εἶναι τ' ἄστρο
 κι ὀδηγητῆς, μὲ τρόμο γονατίστε,
 στοῦ Βυζαντίου καὶ στοῦ Ἰσλάμ τὸ κάστρο.

II

ΣΜΥΡΝΗ

Ἀντρογυναίκα ἡ Σπάρτη, κ' ἡ Ἀθήνα
 ἡ σβέλτη, ἡ χιλιόπροσωπη, μινᾶνε,
 καὶ μιὰν αὐγὴ τοῦ Μῆνη, — ἀλήθεια νᾶναι ; —
 στὴ Σμύρνη σπάρτ' ἀνθίσανε καὶ κρίνα.
 Καὶ ζεῖς καὶ δὲν πεθαίνεις· ξαναρχίνα
 τοὺς ἥρωες νὰ παίνεις πού περνᾶνε,
 καὶ μιὰν Ἰλιάδα, Γέρο, ξανακάνε,
 δάφνη ἀπὸ σὲ προσημένον καὶ μερσίνα.

Κ' ἐμέ ἀπ' ἀλάργα κι ἀπ' ἀντίκρου ὁ νοῦς μου,
κι οὔτε προσκνηγῆς δὲν πάει ἀκόμα
ν' ἀνασπαστεῖ τὸ ἐλεύτερο τὸ χῶμα.

Τοὺς σκλάβους μὴν τζαράξεις ἀδερφοῦς μου,
ἀντάρτη, ἐφιάλτη, νοῦ μου τρέμε!
Σμύρνη, πατρίδα, ξαναγέννησέ με.

III

✿ ΚΡΗΤΗ ✿

Ἡ Νίκη ἢ φτερωτή, σὰν πρῶτ' ἀλάργα
στὴ σκλάβια Ἄσια πάει νὰ φτερουγίσει,
καὶ σὸ πικρὸ τὸ μαῦρο κυπαρίσι,
πάει νὰ λουφᾶξει ἢ Τουρκομάννα ἢ κάργα.
Καὶ μᾶς τῆς λευτεριάς ψηλά ὁ ἀγέρας
στὰ μέτωπά μας πνέει, γλυκοφωτάει
μὰ τῆς σκλαβιάς τὸ νόημα ξεκολλάει
κι ἀπ' τὴν ψυχὴ μᾶς φεύγοντας τὸ τέρας.

Μονάχα ἐσένα, ἀφροντυμένη Κρήτη
σκλαβιά καὶ λευτεριά δὲ σὲ περνάει·
καὶ θὰ χαράξει πάντα Ψηλορείτη
στὰ φρύδια σου τὰ ἥρωικά, λεβέντη,
τοῦ σκλάβου ἢ συλλοῆ, καὶ θὰ ξεσπάει
τοῦ λυτρωμένου μέσα σου τὸ γλέντι.

Κ. ΦΡΙΑΓΓΟΣ

✿ ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ ✿

ΟΙ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΤΗΣ ΕΒΡΑΪΚΗΣ ΚΑΤΑΚΟΜΒΗΣ ΣΤΟ ΜΟΝΤΕΒΕΡΝΤΕ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ

Ὁ κ. Νίκος Βέης, βρισκόμενος ἀπὸ τόσα χρόνια
στὸ Βερολίνο, κατάφερε, μὲ ὄλες τὶς δυσκολίες τοῦ
τοῦ παρουσιαστῆκαν ἀπ' ἀφορμὴ τοῦ παγκόσμιου
πολέμου, νὰ χαρίσει καὶ πάλι στὴν ἐπιστῆμη ἓνα νέο
ἔργο του, πού δὲν ἐνδιαφέρει μονάχα τὴν ἀρχαία ἐπι-
γραφικὴ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔρευνα τῆς νεοελληνικῆς
γλώσσας. Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1914 πῆρε ὁ Βέης ἀπὸ
τὸ Σεμινάριο τῆς Νέας Διαθήκης τοῦ Βερολινέζικου
Πανεπιστημίου τὴν ἐντολὴ νὰ ἐκδώσει τὰ χειρόγρα-
φα τοῦ μακαρίτη Nikolaus Müller, καθηγητῆ τῆς
Θεολογίας τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βερολίνου, γιὰ
τις ἐπιγραφές τῆς Ἑβραϊκῆς Κατακόμβης τοῦ Μοντε-
βέρντε τῆς Ρώμης. Γιὰ νὰ γίνει ἡ δουλειὰ αὐτὴ ὅσο
τὸ δυνατό πιὸ τέλεια, ἀναγκάστηκε ὁ Βέης νὰ φύγει
γιὰ τὴ Ρώμη καὶ νὰ ἐπισκεφτεῖ ὁ ἴδιος τὴν Ἑβραϊκὴ
Κατακόμβη καὶ τὸ Museo Cristiano Lateranense,
στὸ ὁποῖο φυλάγονται ἀπὸ τὸ 1907 οἱ περισσότερες
ἐπιγραφές τῆς Κατακόμβης αὐτῆς. Ἀπὸ τὸν πρόλο-
γο τοῦ βιβλίου πού θυγῆκε πέρου στὸ ἐκδοτικὸ κατὰ-
στημα τοῦ Otto Harrassowitz τῆς Λειψίας,
παίρνει κανεὶς μίαν καλὴν ἰδέαν γιὰ τὴ σημασία τοῦ ἔρ-
γου. Ἡ περίληψη τῶν περιεχομένων (Indices)
εἶναι κατὰ τέλει καὶ θὰ κάνει τὸ βιβλίον περιζήτητο
ὄχι μονάχα γιὰ τὸν ἐπιγραφολόγον, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ
θεολόγον, τὸν ἱστοριοδίφην, τὸν ἀρχαιολόγον, τὸν καλλι-
τέχνην καὶ τὸν γλωσσολόγον. Οἱ ἐπιγραφές εἶναι ἀπὸ
τοὺς πρώτους πέντε αἰῶνες μ. Χ. καὶ εἶναι γραμμέ-
νες σχεδὸν ὄλες στὴν ἑλληνικὴ Κοινὴ τῆς τότε ἐπο-
χῆς.

Ὁ χώρος τοῦ «Νουμά» δὲ μοῦ ἐπιτρέπει νὰ μῶ
σὲ καθέκαστα, τὸ θεωρῶ ὁμως γιὰ καλὸ νὰναφέρω
μερικὸς γλωσσικοὺς τύπους, πού δείχνουν ὀλοφάνε-
ρα τὴ στενὴν σχέσιν τῆς δημοτικῆς μὲ τὴν Κοινὴν, κ'
ἔτσι καὶ μὲ τὴν ἀρχαία Ἑλληνικὴν. Στὴν ἐπιγραφὴ
ἀριθ. 5 βρισκόμεν τὸν τύπον «μῆνας τέσσαρες» γιὰ

«μῆνας τέσσαρες» καὶ αἰεὶς μίαν ἀπέθαναν ἡμέραν». Ἐπιγραφὴ ἀρ. 42 : «Ἐνθάδε κείται Ἐὐσεβία μικρῆ». Ἀκόμα σήμερον ἔχομε στὸν Πόντο τοὺς τύπους «μικρός, μιτὸς, μικκούτικος, μικκούτσικος». Ἐπιγραφὴ ἀρ. 70 : «Ἐνθάδε κίτε Σήμμ(α)χος ἔτω» γιὰ «ἑτών», Ἐπιγραφὴ 116 : «Ἐν ἐρήμῃ ἢ κοίμησι αὐτοῦ» γιὰ «κοίμησις». Ἐπιγραφὴ ἀρ. 178 «ἐπέ(ρ)ωσε» γιὰ «ἐπλήρωσε». Ἐπιγραφὴ ἀρ. 110 «ἢ κύμισις ἀτῆ...» γιὰ «αὐτῆ...». Θὰ μπορούσα νὰ ἀναφέρω ἀκόμα πολλὰ παραδείγματα, ἀλλὰ ἄς φτάσῃν τὰ λίγα αὐτά, γιὰ νὰ δείξῃν πόσο ἄδικο ἔχουν οἱ καθαρουνισίανοι πού ὄλο μᾶς λένε πὼς ἡ δημοτικὴ εἶναι προῖον τῶν σκοτεινῶν χρόνων τῆς εἰσβολῆς τῶν Σλάβων καὶ τῆς Τουρκοκρατίας. Μὰ οἱ Σλάβοι φανήκανε στὴ Βαλκανικὴ μόλις στὰ τέλη τοῦ Ε' αἰῶνα καὶ οἱ Τούρκοι πολὺ ἀργότερα, στὰ 1354, μὲ τὴν κατάληψιν τῆς Καλιπολης, ἐνῶ οἱ ἐπιγραφές μας ἀνήκουνε, ὅπως εἶπαμε παραπάνω, στοὺς πέντε πρώτους αἰῶνες μ. Χ. Δὲ λείπει φυσικὰ γιὰ καθὲ ἐπιγραφὴ καὶ ἡ σχετικὴ εἰκόνα.

Τὸ βιβλίον τοῦ Müller Βέης, μὲ τὶς ἔξοχες γλωσσικὰς καὶ ἱστορικὰς σημειώσεις τοῦ Βέης, πού εἶναι ὁ πρῶτος Ἕλληνας πού καταπιάνεται μὲ Κατακόμβες, εἶναι καὶ αὐτὸ μίαν ζωντανὴν ἀπόδειξιν πὼς ἡ δημοτικὴ εἶναι φυσικὴ, καὶ ἄς ποῦμε καὶ νόμιμην θυγατέρα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, ἐνῶ ἡ καθαρουνισίανος δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἓνας ἐνοχλητικὸς παράσιτος στὴν οἰκογένειαν τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν.

Μόναχο

A. STEINMETZ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

— Τὸ ποιητικὸν ἔργο τοῦ Κ. Παλαμᾶ.

— Ὁ κ. Φιλῆας Λεμπέγκ, συνεχίζοντας στὸ «Monde Nouveau» τοῦ Παρισίου (Σεπτ. 1920 σ. 2119-2126) τῆς μελέτης του γιὰ τὸ σύγχρονον Ἑλληνισμὸν, δημοσιεύει ἓνα ἄρθρον μὲ τὸν τίτλον ὁ «Νέος Ἑλληνισμὸς καὶ τὸ ποιητικὸν ἔργο τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ», πού δίνουμε δὴ μερικὰς περιληψὲς του :